

Η ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΥΠὸ Λ. KREUZER.

Τὸ παρελθὸν ἔτος μετέβην χάριν ἀναφυγῆς εἰς Κλοβελλὸν, ὡραίαν τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπαρχίας Devonshire κώμην, προτιθέμενος νὰ διελθῶ ἐκεῖ ἐν ἡρεμίᾳ καὶ μακρὰν τῆς τύχης τῶν πόλεων ἡμέρας τινὰς τοῦ θεροῦ. Κατέλυσα δὲ ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος, διευθυνομένῳ ὑπὸ τοῦ εὐγενεστέρου καὶ περιποιητικωτέρου τῶν ὄσων ποτὲ ἐγνώρισα ξενοδόχου. Ἡμέραν τινὰ ἀποσυρθεὶς μετὰ τὸ γεῦμα εἰς τὸ δωμάτιόν μου ἡτοιμαζόμενος νὰ κοιμηθῶ τὸν εὐχρηστον θερινῆς μετὰ μισσημέριαν ὕπνον, ὅτε ὥρως ἑλαφρὸς ἠκούσθη εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου. Ἐφώνησα. τὸ σύνθημα « ἐμπρός » καὶ εἶδον εἰσελθόντα τὸν ὑπηρετὴν.

« Τί συμβαίνει, Ῥοβέρτε ; » ᾤρώτησα.

« Ὁ Συνταγματάρχης, Κύριε, ἀπεκρίθη ὁ ὑπηρετῆς, εἶναι τήμερον καλλίτερα, καὶ μ' ἔπεμψε νὰ Σᾶς ἐρωτήσω ἂν Σᾶς οἶδῃ βάρος φέρων τὸν οἶνον καὶ τὸ σιγάρων του εἰς τὸ δωμάτιόν Σας. »

« Βάρος ; ἐξ ἐναντίας μάλιστα, ἀπεκρίθη, εὐχαρίστησιν· εἰπέ εἰς τὸν Συνταγματάρχην, ὅτι θέλει μοὶ πρᾶτχει μεγάλην εὐχαρίστησιν ἐπισκεπτόμενός με. »

Ὁ ὑπηρετῆς ἐξῆλθε καὶ μετ' ὀλίγα λεπτά εἰσῆλθεν ὁ Συνταγματάρχης, εὐγενὴς ἐκ Σκωτίας, Tregarthen ὀνομαζόμενος καὶ διατρίβων εἰς Κλοβελλὸν, πρὸς ἀνάγνωσιν ἀπὸ τριῶν μηνῶν ἤδη. Ἦν ἰσχυρὸς, τὸ πρότωπίν του ὠχρὸν καὶ σχεδὸν ἄχρουν, τὰ ζυγωματικὰ ὅστ' αὐτοῦ ἐξείχον καθ' ὑπερβολὴν, τὰ χεῖλη του ἦσαν λεπτά καὶ συνεσφιγμένα, καὶ ἐν γένει ἡ φυσιογνωμία του σφοδρὰ καὶ κατηγρῆς, ἐξεδήλου διατὸ ψυχικὸν ἄλγος. Ὅσον σπουδαῖα καὶ ἂν ἦν ἡ συνομιλία οὐδέποτε ἠτένιζεν ἐπὶ πολὺ τὸν μετ' αὐτοῦ λαλοῦντα, ἀλλὰ περιέφερε πάντοτε τὰ βλέμματά ὡς εἰ ἐνησχολεῖτο νοερῶς εἰς ἄλλα πολὺ σπουδαιότερα δι' αὐτὸν ἀντικείμενα. Οὐχ ἦττον ὁμως ἦν ἀληθὲς Gentleman· ἡ συμπεριφορὰ του ἔφερε τὸν τύπον καλῆς ἀνατροφῆς, αἱ δὲ περὶ ἀνθρώπων καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει κρίσεις του, ἐξέφαινον μεμορρωμένον κοσμοπολίτην.

Ἀμφοτέρω ὁδοιπόροι καὶ τυχαίως συναντηθέν-

τες ἐν τῷ ξενοδοχείῳ συνήψαμεν σχέσεις, αἵτινες βαθμηδὸν ἐγένοντο ἀληθῆς καὶ εἰλικρινῆς φιλία. Ὁ Συνταγματάρχης, καθ' ἃ μοὶ διηγήθη ὁ ἴδιος, διαμείνας ἐπὶ πολλὰ ἔτη μακρὰν τῆς πατρίδος του ἐπέστρεψε πρὸ τινος ὡς ἀπόμαχος, ὅπως εὖρη, ἂν ὄχι τὴν ὑγείαν του, τοῦλάχιστον ἀνακούφισιν τῶν δεινῶν του.

« Ἐμαθὸν περὶ τοῦ Ὄβενς, Κύριε Βαλφούρ, ὅτι διατρέξατε σήμερον σπουδαῖον κίνδυνον, εἶπεν ὁ Συνταγματάρχης λαβὼν ἔδραν καὶ ἀνάπτων τὸ σιγάρων του.

« Μάλιστα, ἀπήντησα· θέλων νὰ πηδήσω ἀπὸ τὴν λέμβον ἐπὶ τῆς ἀπαβήρας τοῦ Marsland Mouth, ὠλισθήσα, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑπερυέγεθες κύμα ἐμετεώρισε τὴν λέμβον, ἔπεσα εἰς τὴν θάλασσαν· ἐγέλασα δὲ μὲ τὸν ἀνόητον Ὄβενς, ὅστις δι' ὑσχυρίζετο ὅτι μικροῦ ἐδέησε νὰ πνιγῶ, διότι ἀπεφάσισα νὰ ἐπιτελεθῶ τὰ ἀξιοπερίεργα τῆς παραλίας ἡμέραν Παρασκευῆν. »

Τῆς τελευταίας ταύτης λέξεως εἶχον προφέρει γελῶν, ἀλλὰ μετ' ἐκπλήξεώς μου παρετήρησα ὅτι ὁ Συνταγματάρχης, ἀντὶ νὰ μὲ μιμηθῇ, ἐσκυθρόπικσεν ἔτι μᾶλλον.

« Ἡ παρασκευὴ εἶναι τρομερὰ ἡμέρα, ἐψηθύρισεν, ἡμέρα ἀπορράς καὶ ἀπαισία. »

« Βεβαίως, ὑπέλαβον, τοιαύτας δεισιδαιμονίας καὶ προλήψεις οὐδόλως ὑμεῖς παραδέχεσθε, Κύριε Συνταγματάρχα. »

« Διατὶ δεισιδαιμονίας ; » προτέθηκε μὲ ὕψος ἡμερον καὶ σοβαρόν· τὴν παρασκευὴν παρεδέχθησαν ὡς ἀπορράδας μεγάλοι ἄνδρες καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς μας κόρη. »

« Δὲν θέλω νὰ φιλονεικήσω μεθ' ὑμῶν, Κύριε Tregarthen, ἀπήντησα, ὅτι καὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες, ὡς ἄνθρωποι καὶ αὐτοί, παρεδέχοντο εὐτυχεῖς καὶ ἀπορράδας ἡμέρας· διηγοῦνται μάλιστα περὶ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ὅτι συνεμερίζετο τὴν περὶ παρασκευῆς ιδέαν τοῦ Ὄβενς καὶ οὐδέποτε ἐπεχείρησέ τι κατ' αὐτήν. »

Ὁ Συνταγματάρχης, ὅστις εἶχε βυθισθῇ εἰς τὴν συνήθη του ρεμβώδη κατάστασιν, ἐστέναζε βαθέως. Ἐγὼ δὲ νοήσας ὅτι ἡ παρασκευὴ συνεδέετο μετὰ τινος δυστυχήματος συμβάντος αὐτῷ, ἔσπευσα νὰ θέσω τέρμα εἰς τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦτου ὁμιλίαν.

Αἱ ὥραι παρήρχοντο ἀνεπαίσθητως· ἡ τελευταία τῆς ἡμέρας λάμψις ἐξηλείφθη ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος, αἱ σκιαὶ τῆς νυκτὸς ἐπαλλοῦσαι περιέ-

βαλλον ἡμᾶς καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς, ὥστε μόνον αἱ καίονται τῶν σιγάρων ἡμῶν ἀεραὶ διεχυνον ἀνδρῶν τι καὶ ἀόριστον φῶς. Αἰφνης ὁ Συνταγματάρχης ἠγέρθη τῆς ἑδρας του καὶ ἐφώνησε βραγχωδῶς. «Φῶς! κράξτε νὰ φέρουν φῶς, τὸ σκότος τοῦ δωματίου τούτου μέ θανατώνει.»

Ἐκπλαγεῖς οὐκ ὀλίγον ἕνεκα τῶν φωνῶν τούτων, ἠγέρθη καὶ ἔκυρα τὸν κώδωνα· ὁ ὑπνρέτης ἐλθὼν ἔναψε τὴν λυχνίαν· ἀφ' οὗ δὲ ἀνεχώρησεν, ἐκαπνίσσαμεν ἐπὶ τινὰ εἰσέτι λεπτά σιωπηλοὶ τὰ σιγά· ἃ μας. Πρῶτος ὁ Tregarthen διέκοψε τὴν ὀχληράν, εἰς ἐμέ τοῦλάχιστον, σιωπὴν, εἰπὼν. «Βεβαίως, ἐξεπλάγητε διότι τόσον αἰφνιδίως ἐζήτησα φῶς.»

«Τὸ ὁμολογῶ, ἐξεπλάγην πολὺ, ἀπήντησα.»

Καὶ ἐπιθυμεῖτε βεβαίως νὰ μάθητε τὴν αἰτίαν. Σᾶς τὴν λέγω, λοιπόν, Κύριε Βαλφούρ, ἡ αἰτία ἦν φόβος.

«Φόβος; φοβεῖσθε; ἠρώτησα καὶ ἠτένισα πλήρως θαυμασμοῦ τὸν Συνταγματάρχην, ὅστις προσεπάθησε νὰ μειδιάσῃ καὶ ἐπλήρωσεν οἴνου τὸ ποτήριόν του· καθ' ἣν στιγμὴν ὁμοῦς ἐξέτεινε τὴν χεῖρα διὰ νὰ λάβῃ τὴν φιάλην, παρετήρησα ὅτι ἔτρεμε καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του ἐξεδήλου φόβον.

«Εἶναι δειλία, ἐπανέλαβε, νὰ ὁμολογῇ τις τὸν φόβον του· ἀλλὰ πιστεύσατέ μοι. φίλτατε, ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι τοὺς ζῶντας, φοβοῦμαι τὸν θάνατον.»

Νοήσας, καθ' ὃ ἱατρὸς, ὅτι ὁ Συνταγματάρχης ἐπάσχε, τῷ εἶπον. «Πάσχετε, κύριε Tregarthen· καὶ ἐγὼ αὐτὸς προτεβλήθην ποτὲ ὑπὸ τοιαύτης νευρικῆς νόσου.»

Ὁ Συνταγματάρχης ἐφάνη τὸ κατ' ἀρχὰς μειδιῶν περιλύπως, εἰτα, καλύψας τὸ πρόσωπον μὲ τὰς χεῖρας, ἔκλαιε. Φίλτατε, Συνταγματάρχα, τῷ εἶπον, ἀρχίζω ν' ἀνητυχῶ, εἰσθε ἀσθενής, καὶ ἠγέρθη διὰ νὰ τὸν βοηθήσω. «Παρακαλῶ μὴ ἀνησυχεῖτε, ὑπέλαβεν, ἐμποδίζων με διὰ τῆς χειρὸς· εἶναι ἀδυναμία, ἥτις ἐντὸς ὀλίγου πκρέχεται· καθῆκόν μου ἦν νὰ Σᾶς ζητήσω μυρίας συγγνώμας, ἀλλὰ, καθὼς λέγουσιν οἱ Γερμανοὶ, ἦλθεν ἡ κακὴ μου ὥρα· ἀφήσατέ τὴν νὰ παρέλθῃ.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν του ἐκάθησα πάλιν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ κρύψω τὴν ταραχήν μου, βλέπων αὐτὸν ἐν καταστάσει λειποθυμίας ὁμοίᾳ. Αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του ἔτρεμον, τὸ μετωπὸν του ἐκαλύφθη ὑπὸ θρόμβων ἰδρώτους.

«Παρήλθε, μοὶ εἶπεν ἐπὶ τέλους; ὁ Ριχάρδος εἶναι

πάλιν ὁ ἴδιος, ὡς λέγουσιν οἱ ποιηταί,» καὶ προσεπάθησε νὰ φανῇ εὐθυμος. Κύψας ἔλαβον τὴν φιάλην, ἐπλήρωσα ἐκ νέου τὰ ποτήρια καὶ τῷ εἶπον. «πάντα ταῦτα προέρχονται ἐκ ταραχῆς τοῦ νευρικοῦ συστήματος, κύριε Tregarthen· ὅπως δ' ἀπκλλαγήτε αὐτῶν ἔχετε ἀνάγκην ἱατροῦ εὐσυνειδήτου καὶ ἐπιστήμονος, καὶ καθαροῦ ἀέρος.»

«Περὶ τίνων ὁμιλεῖτε; ἠρώτησεν ἀτενίσας με, ὡς εἰ ἤθελε νὰ μαντεύτῃ τι ἐφρόνουν. «Ἐννοῶ, ἀπήντησα, τὰς ὑπὸ ασθενοῦς φαντασίας παρχομένους εἰκόνας, αἵτινες πράγματι δὲν ὑπάρχουσιν.» Ὁ Συνταγματάρχης ἐφάνη σκεπτόμενος ἐπὶ τινὰς στιγμάς, εἰτα θεὸς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ κλίνας· ὀλίγον πρὸς ἐμέ, μοὶ εἶπε. «Φαντάσθητε, κύριε Βαλφούρ, ὅτι ἄνθρωπός τις οὐδέποτε ψευθεῖς, Σᾶς λέγει ὅτι ὁ θάνατος ἐπισκέπτεται κατὰ καιροῦς τοὺς ζῶντας, καὶ ὅτι καθ' ὥρισμένας ὥρας εἰς τὸν μεθ' ὑμῶν λαλοῦντα ἐμφανίζονται ἐκεῖνοι, ὧν τὰ σώματα πρὸ πολλοῦ παρέδωκεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς ὁ νεκροθάπτης· τί ἠθέλατε τῷ ἀντιτάξει;»

«Ἦρχισα νὰ πιττεύω ὅτι ὁ ὁμιλῶν μετ' ἐμοῦ ἦν φρενοβλαβής, ἢ ὅτι οἱ λόγοι του ἦσαν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπ' ῥόῃς τοῦ οἴνου· οὐχ ἦττον ὁμοῦς ἀπήντησα. «Ὁμολογῶ, κύριε Tregarthen ὅτι θὰ εὐρισκόμην εἰς ἀμηχανίαν ἂν ἤκουον ποτε τοιούτους λόγους· λαλεῖτε περὶ φίλου;»

«Οὐχί, ὁμιλῶ περὶ ἐμαυτοῦ.»

Τὸν ἠτένισα, καὶ τὸ βλέμμα μου φαίνεται προέδωκε τοὺς συλλογισμούς μου, διότι ὁ Συνταγματάρχης μειδιῶν περιλύπως προσέθηκε· «Μὲ ἐκλαμβάνετε ὡς φρενοβλαβὴ, καὶ τὸ εὐρίσκω πολὺ εὐλόγον· σᾶς διαβεβαίω ὁμοῦς ὅτι εἶμαι τόσον ὑγιής τὸν νοῦν, ὅσον καὶ ὑμεῖς ὁ ἴδιος. Ἀγνοῶ τίνας ἕνεκεν ἤρχισα νὰ ὁμιλῶ περὶ τοιούτων ἀντικειμένων ἀπόψε' ἐν τούτοις, ἂν εὐαρεστήθῃτε νὰ μὲ ἀκούσητε, Κύριε Βαλφούρ, θὰ Σᾶς διηγηθῶ περὶ ἀδόξον καὶ τρομερὰν ἱστορίαν τὴν ἱστορίαν μου.»

Ὁ Συνταγματάρχης ἐπρόφερε τὰς τελευταίας τούτας λέξεις μετὰ τινος φρίκης, καὶ πρὸς στιγμὴν ἐφάνη ὧν ὅλος θυμὸς ἐπιόροῃς τινος μυστηριώδους. «Ὁ θάνατος, ἐξηκολούθητε, ἦν παρ' ἐμοὶ ὅλην τὴν ἡμέραν σήμερον· ὁ θάνατος εἶναι καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀκόμη παρ' ἐμοί.»

«Δὲν Σᾶς ἐννοῶ ὑπέλαβον, ἐνῶ αὐτὸς ἔφερε πολλάκις τὴν τρέμουσαν χεῖρά του πρὸς τὸ ὑγρὸν μέτωπον.

Ἐκλαβὼν δ' αὐτόν ὡς μονομανῇ ἐνόησα ὅτι τὸ μόνον μέσον πρὸς ἀπαλλαγὴν ἦν νὰ τὸν ἀκούσω ἀπαθῶς διηγούμενον τὰς φαντασιοπληξίας του, ὅθεν προσέθηκα·

« Ἡ ἱστορία Σας, Συνταγματάρχτα, μοὶ ἐνδιαφέρει πολὺ, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ συμπάθεια φίλου ἐνεργεῖ πολλάκις πρὸντικῶς. »

Ὁ Συνταγματάρχτης ὅμως δὲν ἀπεκρίθη τὰ χεῖλη του ἐκινουῦντο ἐφ' ἱκανὰ λεπτὰ χωρὶς νὰ συναρθρῶνουν λέξεις·

« Ἐχετε δίκαιον, εἶπεν ἐπὶ τέλους τὸ μυστικόν μου μὲ βαρύνει· τὸ τέλος μου δὲ, ὡς προαισθάνομαι, δὲν εἶναι μακρὸν, καὶ δὲν θέλω ν' ἀποθάνω χωρὶς νὰ τὸ ἀνακοινώσω εἰς τινά. »

Ἡ περιέργειά μου ἦν ἄμετρος· παρεκάλεσα τὸν ἀσθενῆ (διότι τοιοῦτον τὸν ὑπέθετον), νὰ ἐπιπτευθῇ εἰς ἐμέ· οὗτος δ' ἐξαγαγὼν τὸ ὥρολογίον του, τὸ ἔθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ εἶπεν·

« Ἐνδεκα ὥρην. Ἀκριβῶς τὸ μεσονύκτιον, ὅτε θὰ παρέλθῃ ἡ παρασκευὴ, θὰ παρέλθῃ καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀνακοινώσεως τοῦ μυστικοῦ μου, ἕως οὗ ἡ ἄλλη παρασκευὴ φέρει πάλιν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὴν σκίαν τοῦ θανάτου. Μὴ ἀνησυχεῖτε δι' ἐμέ, Κύριε Βαλφούρ· ἐκ τῆς φυσιογνωμίας Σας φαίνεσθε νέος ἀποφασιστικὸς καὶ τολμηρὸς. Ἐντὸς μιᾶς ὥρης, ἢ καὶ ὀλίγον προτῆτερον, θέλετε μὲ ἰδεῖ πίπτοντα ὡς κεραυνόπληκτον ἀπὸ τῆς ἑδρας μου· μὴ φοβηθῆτε· λάβετε τὸ φιαλίδιον τοῦτο, θισατέτο πρὸ τῆς ῥινό· μου, καὶ ἐν ἀκαρεῖ θέλω ἀναλάβετε τὰς αἰσθήσεις μου. »

Θαυμάζων ὑπεσχέθην ὅτι θὰ ἐκπληρώσω τὴν παραγγελίαν του· ἐκεῖνος δὲ στεναῖζας βαθέως ᾄδοντο διηγούμενος ὡς ἐξῆς.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΜΙΡΑΒΩ.

ΥΠΟ

ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΩ.

(Συνέχεια. — 13^ο Φυλλ. 17^ο.)

Ὁ Ριθαρὸλ ἔλεγεν, « ὁ Μιραβὼ εἵμαι μᾶλλον συγγραφεὺς, ὁ Βαρνάβας μᾶλλον ῥήτωρ. » — « Προτιμῶ τὸν Βαρνάβαν, ὅχι τὸν Μιραβὼ. » ἔλεγεν ὁ Πολλετιέ. Ἀ' ἡ ἀξιωματικὸς συνεδρίασις τῆς 13^{ης}, ἔγραψεν ὁ Χανφόρ, « ἀπέδειξε

παρά ποτε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Βαρνάβα ὡς ῥήτωρ ἢ τοῦ Μιραβὼ, καὶ τοι πρὸ πολλοῦ τούτου γνωστοῦ. » « Ὁ Μιραβὼ ἀπέθανεν », ἐψέφον· ὁ Ταργέτ σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ Βαρνάβα, « ὁ λόγος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς δημοσιεύσεως τῶν νόμων τὸν ἐφόνευσε ». « Βαρνάβα, ἐνεταφίσας τὸν Μιραβὼ. » προσέβησεν ὁ Δουπὼρ ἐνθαφνόμενος καὶ ἀπὸ μαιδιάματος τοῦ Ακμιέθ, ὄντος πρὸς τὸν Δουπὼρ, ὅτι οὗτος πρὸς τὸν Βαρνάβαν — ἀπλοῦν ὑποκοριστικόν. — « ὁ Βαρνάβας εὖ ἀρεστεῖ, ὁ Μιραβὼ δυσκρεστεῖ », ἔλεγεν ὁ Γαυπίλ. — « Ὁ κόμης Μιραβὼ ἔχει ἀστραπάς », ἔλεγεν ὁ Καμὶς, « ἀλλ' οὐδέποτε θ' ἀγορεύσῃ καλῶς, δὲν γνωρίζει τί ἐστὶν ἀγόρευσις. Ὁμιλήσῃ μοι περὶ τοῦ Βαρνάβα ! » — « Εἰς μάτην κοπιᾷ καὶ χύνει ἰδρώτας », ἀπεφάνετο ὁ Ροδεσπιέρρε, « οὐδέποτε θ' ἀφάσῃ τὸν Βαρνάβαν, ὁ ὅποιος δὲν ἔχει μὲν μεγάλας ἀξιώσεις, ἀλλὰ μείζονα ἀξίαν. » Αἱ πτωχαὶ αὗται καὶ εὐτελεῖς ἀδικίαι ἤμισσον τὸν Μιραβὼ καὶ κατέβλησαν ἐν μέσῳ τῆς ἰσχύος του καὶ τῶν θριάμβων. Εὐτελεῖς κριτικοὶ σπουδαίου ἀνδρός ! Ἐὰν οἱ μισοῦντες αὐτόν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ν' ἀντιτάξωσι κατ' αὐτοῦ ἕτερον οἷονδ' ἕποτε, δὲν εὕρισκον ἄνδρα μεγάλης ἱκανότητος, ἥτερον προσλάβει τινὰ τῶν μετρίων. Οἱ τοιοῦτοι δὲν φροντίζουν περὶ τῆς ποιότητος τοῦ ὑφάσματος ἐξ οὗ μέλλουσι νὰ κατασκευάσωσι τὴν σημαίαν των. Ὁ Μαιρέτ ἄλλοτε προσημᾶτο τοῦ Κορνηλίου, ὁ Πράδων τοῦ Ρακίνα. Ὁ Βολταῖρος δὲ πρὸ 100 ἐτῶν περίπου ἐκραζε·

Τὸν βάρβαρον Γρεβίλλον προτιμῶμι ἢ ἐμὲ !

Τὸ 1808 ὁ Γεοφροά, ὁ ἐπισχημότερος τῶν κριτικῶν τῆς Εὐρώπης, ἔγραψεν : « ὁ Κ. Λαφὼ ἀνώτερός ἐστι τοῦ Ταλμά. » Θαυμασία ὁμοφωνία ! Τὸ 1798 προτίμων τὸν Μορὸ τοῦ Βοναπάρτου· τὸ 1815, τὸν Βελιγικτῶνα τοῦ Ναπολέοντος.

Ἐπαναλαμβάνομεν, διότι ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀξιοπερίεργον, ὁ Μιραβὼ κατεδέχετο ν' ἀγανακτῇ δι' αὐτὰ, καὶ τὸν παραλληλισμὸν ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Βαρνάβαν βαρέως ἔφερε. Ἄν ἔστρεφε τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὸ μέλλον θὰ ἐμειδία. Γενικῶς ὅμως τοῦτο παρατηρεῖται ὡς ἑλλειψὶς τῶν πολιτικῶν ῥητόρων, ὅτι εἰσὶν ἄνθρωποι τοῦ παρόντος, προσηλωμέντοι εἰς βλέμμα αὐτῶν μᾶλλον ἐπὶ τῶν συγχρόνων τῶν μεταγενεστέρων.

Οἱ δύο ἄνδρες Βαρνάβας καὶ Μιραβὼ εὗρε-